

POSTANOWIENIE

Dnia 29 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 29 lipca 2025 r.,
w sprawie **mjr. K. R.** oskarżonego o popełnienie czynu z art. 231 § 1 k.k.
zażalenia prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gdańsku
na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 14 kwietnia 2025 r., sygn. akt So 4/25,
przekazujące sprawę prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa,
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

uchylić zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2025 roku Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu, sygn. akt So 4/25, na podstawie art. 344a § 1 i 2 k.p.k. zwrócił prokuratorowi sprawę o sygn. akt [...] prowadzoną przeciwko mjr K. R. celem uzupełnienia śledztwa, którego materiał dowodowy zdaniem Sądu zawiera istotne braki, których usunięcie w toku postępowania sądowego spowodowałoby znaczne trudności.

Oskarżonemu zarzucono popełnienie przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i skierowano w tym zakresie akt oskarżenia do Wojskowego Sądu Okręgowego w

Poznaniu. Sąd zaniechał jednak wszczęcia postępowania sądowego przeciwko mjr K. R. zgodnie z żądaniem wnoszącego akt oskarżenia prokuratora uznając, że śledztwo wymaga uzupełnienia poprzez:

1. pozyskanie uwierzytelnionych wyciągów z właściwego dziennika ewidencji wykonanych dokumentów na okoliczność wytworzenia dokumentu źródłowego oraz uwierzytelnionych wyciągów z właściwego dziennika ewidencyjnego, na okoliczność ostatniego miejsca zarejestrowania dokumentu;
2. pozyskanie od Dowódcy [...] w G.: uwierzytelnionych wyciągów z właściwego dziennika ewidencyjnego, na okoliczność zarejestrowania wpływu będących przedmiotem zarzutów w sprawie dokumentów;
3. wykonanie dla właściwych organów jednostek organizacyjnych, które wytworzyły dokumenty będące przedmiotem zarzutów w sprawie kopii dokumentów (odpowiednio w wersji cyfrowej lub papierowej), a następnie ustalenie, czy cyfrowe pliki oraz kopie papierowe są kopiami dokumentów źródłowych, z jednoczesnym ustaleniem zgodnym z wymogami pism procesowych potwierdzenia, czy dokumenty źródłowe nadal posiadają klauzulę tajności, a ponadto ustalenie;
4. ustalenie kiedy na ujawnionych nośnikach zostały wgrane wszystkie pliki cyfrowe będące przedmiotem zarzutów w sprawie, a następnie przy pomocy biegłego, czy będące przedmiotem sprawy pliki na nośnikach cyfrowych były wgrane na dowodowe nośniki CD/DVD z inną datą (późniejszą, w szczególności w roku 2022), aniżeli data odczytywana dla danego pliku cyfrowego;
5. dostosowanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz treści aktu oskarżenia i innych stosownych dokumentów ze śledztwa do wymogów § 11 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2017 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek

zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1733).

Zażalenie na to postanowienie wniósł Prokurator Okręgowy w Gdańsku zarzucając obrazę przepisów postępowania karnego mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie naruszenie art. 14 § 1 k.p.k. i art. 344a § 1 k.p.k. polegające na niesłusznym zaniechaniu wszczęcia postępowania sądowego przeciwko mjr K. R. zgodnie z żądaniem oskarżyciela publicznego na podstawie skierowanego aktu oskarżenia i w granicach w nim przyjętych z uwagi na niezasadne uznanie, że zebrany w tej sprawie materiał dowodowy zawiera istotne braki i wymaga uzupełnienia, w szczególności:

1. pozyskanie uwierzytelnionych wyciągów z właściwego dziennika ewidencji wykonanych dokumentów na okoliczność wytworzenia dokumentu źródłowego oraz uwierzytelnionych wyciągów z właściwego dziennika ewidencyjnego, na okoliczność ostatniego miejsca zarejestrowania dokumentu;
2. pozyskanie od Dowódcy w G. uwierzytelnionych wyciągów z właściwego dziennika ewidencyjnego, na okoliczność zarejestrowania wpływu będących przedmiotem zarzutów w sprawie dokumentów;
3. wykonanie dla właściwych organów jednostek organizacyjnych, które wytworzyły dokumenty będące przedmiotem zarzutów w sprawie kopii dokumentów (odpowiednio w wersji cyfrowej lub papierowej), a następnie ustalenie, czy cyfrowe pliki oraz kopie papierowe są kopiami dokumentów źródłowych, z jednoczesnym ustaleniem zgodnym z wymogami pism procesowych potwierdzenia, czy dokumenty źródłowe nadal posiadają klauzulę tajności;
4. ustalenie kiedy na ujawnionych nośnikach zostały wgrane wszystkie pliki cyfrowe będące przedmiotem zarzutów w sprawie, a następnie przy pomocy biegłego, czy będące przedmiotem sprawy pliki na nośnikach cyfrowych były wgrane na dowodowe nośniki CD/DVD z inną datą (późniejszą, w

szczegółności w roku 2022), aniżeli data odczytywana dla danego pliku cyfrowego;

5. dostosowanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz treści aktu oskarżenia i innych stosownych dokumentów ze śledztwa do wymogów 11 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2017 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji - w sytuacji, gdy prawidłowa ocena przeprowadzonych w tej sprawie ustaleń prowadzi do wniosku, że zgromadzony w śledztwie materiał dowodowy uzasadnia wszczęcie i przeprowadzenie przeciwko oskarżonemu postępowania sądowego zgodnie z żądaniem oskarżyciela publicznego.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu celem merytorycznego rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wniesione przez prokuratora okazało się zasadne, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia i tym samym przekazaniem sprawy do merytorycznego rozpoznania Wojskowemu Sądowi Okręgowemu.

Jak słusznie zwraca uwagę skarżący w przedmiotowej sprawie nie zaistniały przesłanki do zastosowania konstrukcji przepisu art. 344a § 1 k.p.k.. Zabezpieczone w sprawie dokumenty poddano oględzinom, w toku których wśród kilkuset dokumentów ujawniono kilkadziesiąt noszących klauzule tajności „POUFNE” oraz „ZASTRZEŻONE”. W dalszej kolejności przeprowadzono czynności mające na celu zweryfikowanie pochodzenia ujawnionych dokumentów oraz nadanej klauzuli tajności. W tym zakresie przesłuchano w charakterze świadków osoby funkcyjne z Dowództwa w G., w tym pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych. Ponadto zwrócono się do ustalonych instytucji będących wytwórcami zabezpieczonych dokumentów, tj. [...] - celem ustalenia

statusu dokumentów, w tym potwierdzenia ich wytworzenia, daty wytworzenia oraz obecnego gryfu niejawności bądź jej braku. Po uzyskaniu dodatkowych informacji zweryfikowano ostatecznie 71 dokumentów, w tym uzyskano od instytucji/wystawców potwierdzenie obowiązywania klauzuli „ZASTRZEŻONE” w stosunku do 70 dokumentów oraz jednego o klauzuli „POUFNE”.

Zebrane w sprawie dowody w wystarczającym stopniu wskazują na istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu występkę, co tym samym obliguje Sąd, do którego skierowano w tym przedmiocie akt oskarżenia, do jej merytorycznego rozpoznania zgodnie z zasadą skargowości, w granicach i zakresie wyznaczonym w skardze głównej uprawnionego oskarżyciela. Oczywistym zadaniem postępowania przygotowawczego jest wyjaśnienie okoliczności sprawy, o których mowa w przepisie art. 297 k.p.k. Termin „wyjaśnienie” oznacza taki stopień znajomości faktów i zdarzeń towarzyszących czynowi będącemu przedmiotem postępowania, który pozwala organowi procesowemu na ocenę, iż nie budzą one wątpliwości (art. 335, art. 387 k.p.k.). Dokumentacja zgromadzona w niniejszej sprawie na etapie śledztwa, zeznania świadków oraz informacje pozyskane od wytwórców dokumentów niejawnych w stopniu co najmniej wysokim uzasadniają podejrzenie popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu czynu, zatem ewentualne uzupełniające czynności dowodowe mające znaczenie dla określenia dokładnego zakresu czasowego i przedmiotowego zarzucanego przestępstwa, czy też dodatkowe potwierdzenia już uzyskanych informacji w zakresie statusu dokumentów niejawnych (bo do tego zmierzają zlecone przez Sąd czynności z pkt. 1-4), mogą być przeprowadzone na etapie postępowania sądowego bez uszczerbku dla określonego w art. 14 § 1 k.p.k. uprawnienia oskarżyciela publicznego oraz wyznaczonego tym przepisem podziału ról i kompetencji procesowych. Należy podkreślić, że Sąd korzystając z instytucji określonej w art. 344a § 1 k.p.k. musi kierować się obiektywnymi przesłankami wskazującymi na istotne braki w materiale dowodowym zgromadzonym w śledztwie i tym samym skutkujące powstaniem wątpliwości co do stanu faktycznego i zasadności wniesionego przeciwko oskarżonemu aktu oskarżenia.

Przyczyną zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego nie może być weryfikacja materiału dowodowego, gdyż ta należy do zadań sądu orzekającego. Ocena zebranego w toku postępowania przygotowawczego materiału dowodowego w kontekście braków tego postępowania, dokonywana jest pod kątem jego kompletności, a nie wartości. Niekompletność materiału dowodowego musi dodatkowo zaś stanowić przeszkodę (podkreślenie – SN) do merytorycznego rozpoznania sprawy. Ujęcie to nakazuje dokonanie analizy najbardziej pragmatycznego sposobu dalszego postępowania, a sąd przed podjęciem decyzji musi rozpatrzyć wszystkie możliwości uzupełnienia tych braków bez stosowania zwrotu do uzupełnienia przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2018 r., VII KZ 13/18).

Uzyskanie dokumentacji, dodatkowych informacji oraz powołanie biegłych są czynnościami, które w porównywalnym nakładzie pracy, jak również czasie, wykonać mogą zarówno prokurator jak też Sąd. Zatem argument wskazujący na „spowodowaniu znacznych trudności” w wykonaniu czynności przez Sąd, w świetle przedstawionych okoliczności jawi się jako nieuzasadniony. Postępowanie przygotowawcze (zarówno śledztwo, jak i dochodzenie) jest mniej sformalizowane niż etap postępowania sądowego, dlatego też usunięcie braków postępowania przygotowawczego może pozostawać w kolizji z zasadą ekonomiki procesowej. Przepis art. 344a k.p.k. ma bowiem zapewnić sądowi realizację warunków umożliwiających rozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki. Innymi słowy, skorzystanie z możliwości procesowej, jaką stwarza wyżej wymieniony przepis, wchodzi w rachubę jedynie wówczas, gdy uzupełnienie braków postępowania przez oskarżyciela może się przyczynić do przyspieszenia postępowania karnego ocenianego jako całość (proces karny).

Powyższe uwagi należy uzupełnić o następujące kwestie.

Postępowanie przygotowawcze wszczyna się, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa (art. 303 k.p.k.). To uzasadnione podejrzenie nie wymaga na tym etapie dysponowania dowodami ścisłymi. Celem postępowania jest zebranie i utrwalenie dowodów dla sądu (art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k.). Wszczęcie postępowania sądowego następuje na podstawie żądania uprawnionego

oskarżyciela (art. 14 § 1 k.p.k.). Dopiero w jego toku sąd decyduje m.in. o legalności dowodów; tylko wyjątkowo na jego wstępie umarza postępowanie, gdy zachodzi oczywisty brak formalnych podstaw oskarżenia (art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.). W tej przesłance nie mieści się ocena legalności dowodów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2017 r., IV KK 366/17).

Należy nadmienić, że przykładowo w protokołach oględzin dokumentów zabezpieczonych w mieszkaniu oskarżonego (materiały niejawnie przekazane do Sądu Najwyższego wraz z przedmiotowym środkiem odwoławczym) wprost wskazano, że zawierają one treści istotne dla prowadzonego postępowania przygotowawczego. Dotyczy to w szczególności tych dokumentów, które wskazano następnie w zarzucie aktu oskarżenia (k. 531v-535v, t. III).

Wykładnia przepisu art. 344a § 1 k.p.k. musi uwzględniać podział ról procesowych pomiędzy sąd i strony postępowania oraz funkcje procesowe spełniane przez tych uczestników procesu karnego. Zgodnie z zasadą skargowości, sąd rozpoznaje sprawę na podstawie i w granicach skargi uprawnionego oskarżyciela.

Instytucja zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego stanowi wyłom w zasadzie skargowości, zgodnie z którą w procesie karnym funkcję rozstrzygania o przedmiocie postępowania spełnia sąd, a oskarżyciel spełnia funkcję ścigania.

Nakazując przeprowadzenie określonych dowodów i w tym celu zwracając sprawę do postępowania przygotowawczego, sąd występuje w roli procesowej, do której nie jest uprawniony, gdyż spełnia wtedy funkcję ścigania. W takiej sytuacji sąd narusza też zasadę obiektywnego i bezstronnego rozpoznania sprawy, która wymaga od tego organu pełnienia roli arbitra, bez zaangażowania po którejkolwiek ze stron prowadzących spór. W tym stanie rzeczy, wykładnia przepisów o zwrocie sprawy do postępowania przygotowawczego musi uwzględniać nie tylko wyjątkowość tej instytucji, ale także procesowe uwarunkowania wynikające z zasady skargowości i podziału ról procesowych.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu winien obecnie przystąpić do merytorycznego rozpoznania wniesionego aktu oskarżenia.

[J.J.]

[r.g.]